Dubbii Iimaana Diigu-kutaa 10.2

Description

Kutaa darbe keessatti jiraachu malaykotaa mormuun iimaana akka diigu ilaalle jirra. Ammas, itti fufuun jiraachu jinni mormuun wanta iimaana diigu akka taâ€™e ni ilaalla.

Jinni ilaalchisee immoo Qurâ€™aanni kabajamaa fi hadiisa keessatti sunnaan Nabiyyii balâ€™innaan haala isaanii dubbatanii jiru. Waaâ€™ee garee jinniitii fi Qurâ€™aana dhageefachu isaanii Qurâ€™aana keessatti suuran (boqonnaa) guutuun dhufee jira. Suuratu Al-Jinn keessatti Qurâ€™aana dhageefachu jinni balâ€™innaan ni dubbata. Rabbiin oltaâ€™aan ni jedha:

قُلْ أُوحِيَ إِلَيَّ أَنَّهُ ٱسْتَمَعَ نَفَرٌ مِّنَ ٱلْجِنِّ فَقَالُوٓا۟ إِنَّا سَمِعْنَا قُرْءَانًا عَجَبًا ۝١

Jedhi, [Yaa Muhammad] â€œJinnii irraa gareen wayii, [Qurâ€™aana] dhageefatanii ergasii â€˜Qurâ€™aanaa ajaaâ€™ibaa dhageenyeâ€™ akka jedhan gara kiyyatti buufame jira.â€• Suuratu Al-Jinn 72:1

Ibn Baxxah ni jedha: â€œNamni [jiraachu] jinni mormee, inni Rabbiitti kan kafare, aayaata Isaa waakkatuu fi kitaaba Isaa kijibsiisuudha.â€• (Al-Ibaanatu Sughraa fuula 213=gabaabbinnaan)

Qurxubiin ni jedha: â€œOgeenyi fayyaa fi falaasfota irraa gareen kaafirootaa Rabbii oltaâ€™aa irratti kijibuun jinni mormanii jiru. Qurâ€™aanaa fi sunnaan isaan irratti deebisu.â€• (Tafsiiru Qurxubii-19/6)

Ibn Taymiyaan ni jedha: â€œJiraachun jinni Kitaaba Rabbiitiin, sunnah Ergamaa Isaatiin sallallahu aleyh wassallam fi wali galtee salafa ummataa fi iimaamota isaanitiin kan mirkanaaâ€™edha. Haaluma kanaan, jinniin qaama nama keessa seenun wali galtee ahli Sunnah wal jamaâ€™aatin kan mirkanaaâ€™edha.â€• (Majmuuâ€™al fataawaa 24/276)

Al-Uluusi ni jedha: â€œAkkuma hin dhokanne, jinni dhabamsiisuun kufrii ifa baheedha.â€• (Ruuhul Maâ€™aani 29/72)

Akkasumas, malaaykotaa fi jinni mormuun kitaabban buâ€™anitti amanuu diiga. **Kitaabbanitti amanuun wanta isaan keessa jiru mirkaneessu fi dhugoomsu of keessatti qabata. Malaaykotaa fi jinnii mormuun aayaata (keeyyattoota) Rabbii kijibsiisu fi waakkachuudha.** Kanaafu, mirkaneessu fi dhugoomsu kana diiga. Kana irraa kan kaâ€™e, Rabbiin oltaâ€™aan namoota keeyyata Isaa morman adabbii nama salphisuu fi ibidda Jahannam keessatti yeroo hundaaf turuun isaanitti dhaadate (zaate) jira. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:

إِنَّ ٱلَّذِينَ كَذَّبُوا۟ بِـَٔايَـٰتِنَا وَٱسْتَكْبَرُوا۟ عَنْهَا لَا تُفَتَّحُ لَهُمْ أَبْوَٰبُ ٱلسَّمَآءِ وَلَا
يَدْخُلُونَ ٱلْجَنَّةَ حَتَّىٰ يَلِجَ ٱلْجَمَلُ فِى سَمِّ ٱلْخِيَاطِ ۚ وَكَذَٰلِكَ نَجْزِى
ٱلْمُجْرِمِينَ ﴿٤٠﴾

â€œDhugumatti, kanneen keeyyattoota Keenya kijibsiisanii fi isaan irraa of tuulan, balbaloonni samii isaaniif hin banaman, hanga gaalli qaawwa lilmoo keessa seentutti Jannata hin seenan. Akka kanatti yakkamtoota mindeessina.â€• Suuratu Al-Aâ€™araaf 7:40

Gaalli qaawwa lilmootin gonkumaa seenu hin dandeessu. Kanaafu, namoonni keeyyattoota Rabbii kijibsisanii fi isaan hordofuu irraa of tuulan gonkumaa Jannata seenu hin dandaâ€™an.

Inumaa keeyyattoota Rabbii kan kijibsiisu kaafirota malee hin jiru. Akkuma Rabbiin tabaraka wa taâ€™aalaa jedhe:

﴿وَمَا يَجْحَدُ بِـَٔايَـٰتِنَآ إِلَّا ٱلْكَـٰفِرُونَ﴾

â€œKaafiroota malee keeyyattoota Keenya kan mormu hin jiru.â€• Suuratu Al-Ankabuut 29:47

(B)-Ulamaaâ€™onni nama malaaykota ykn jinni morme ykn malaykotatti qoosee fi gadi xiqqeesse ykn arrabse akka kafaru irratti wali galanii jiru.

Qaadi Iyaad ni jedha: Murtiin nama nabiyyoota Rabbii hafanii fi malaykota Isaa arrabse fi isaan gadi xiqqeesse, ykn wanta isaan fidan keessatti isaan kijibsiise ykn isaan mormee fi waakkate, murtii Nabiyyii keenyaati sallallahu aleyh wassallamâ€¦â€• (Ash-Shafaa 2/1097)

Nama kitaaba Rabbii irraa aayata takka morme akka kafaru irratti wali galanii, nama aayatota baayâ€™ee jiraachu malaaykotaa fi jinni mirkaneessan mormee hoo haalli isaa akkam taâ€™a jette yaaddaa?

Jiraachuun malaykota (aleyhum salaam) Qurâ€™aana fi sunnan mirkanaaâ€™e, wali galtee Muslimootatinis kan mirkanaaâ€™edha. Akkuma kana jiraachuun jinniis kan mirkanaaâ€™edha.

Ibn Hazm ni jedha: â€œMalaykoonni haqa akka taâ€™an, Jibriili fi Miikaaâ€™iil malaykoota fi Ergamtoota Rabbii oltaâ€™aa akka taâ€™an, Rabbii oltaâ€™aa biratti kan dhiyeefamanii fi gurguddaa akka taâ€™an irratti wali galanii jiru. Akkasumas, malaykoonni hundi muâ€™mintoota akka taâ€™anii fi jinninis haqa (jiraachun isaanii haqa) akka taâ€™e irratti wali galanii jiru.â€• (Maraatibul Ijmaaâ€™I fuula 174)

Ibn Hazm, Muslimoonni, Kiristaanonni, majuusonni, saabiâ€™onni fi yahudoonni irra hedduun jiraachu jinni irratti akka wali galan ni dubbata. (Ilaali Al-Fasl 5/112)

Ibn Taymiyaan ni jedha: â€œMalaykota fi jinni mirkaneessun ilmaan Aadam keessatti wali gala kan taâ€™eedha. Ummattota garii irraa kan kophatti baye malee eenyullee kana hin mormine. Kanaafi, ummanni nabiyyoota kijibsiisan akkana jedhan: â€œ**Rabbiin osoo fedhee malaaykota buusa.â€•** (Al-Muâ€™minuun 23:24) Inumaa ummanni Nuuh, Aad, Samuud fi ummata Firaâ€™awna gahuutti malaaykota hin morman. Ummanni Nuuh ni jedhan**: â€œKuni akkuma keessan ilma namaa malee waan biraati miti. Isin irratti of caalchisu barbaada. Rabbiin osoo fedhee malaaykota buusa.**â€• (Suuratu Al-Muâ€™minuun 23:24)â€¦ Ummattoota keessaa ummanni mormii wali gala mormu hin jiru. Kana mormuun garii isaanii qofa keessatti argama. Fakkeenyaf kan akka nama falaasafu, beekumsa waan hin qabneef morma.â€• (An-Nubuwaat fuula 21-22=gabaabbinnaan)

Bakka biraattis ni jedha: â€œAkkuma dirqamaan beekkamu, Ergamtoonni malaaykotaa fi Jinnii beeksisanii jiru. Isaan kan dubbatanii fi ofiin dhaabbataniidha.â€•

Hanga akkana jedhutti: â€œNamni jiraachu jinnii fi sheyxaana, dhiibbaa isaanii mormeâ€¦, akka walii galte warra amantiitti fi harka caalaa falaasfotatti kijibsiisaa taâ€™a. Nama arguun ykn oduu dhugaatin dhimmoota kanniin beeke biratti kijibni isaa beekkamaadha.â€• (As-Safdiyyah-1/192-193)

(C)â€“ Malaykotatti amanuun akka isaan kabajan nama taasisa. Isaan gabroota kabajamoodha. Wanta Rabbiin itti ajaje keessatti Isa hin faallessan, wanta itti ajajaman ni hojjatu. Halkanii guyyaa Rabbiin qulqulleessu, ni faarsu, hin hifatan. Kanaafi, isaan arrabsuu fi isaanitti qoosuun isaan kabajuu waliin bakka tokkotti waliin hin taâ€™u.

(D)-Malaaykotatti amanuun akka isaan jaallatan namarraa barbaada. Isaan arrabsuun immoo isaan jibbuu fi diina isaanitti taâ€™uu irraa kan kaâ€™eedha. Isaan jibbuu fi diina itti taâ€™uun isaanitti amanuu diiga. Akkuma Rabbiin oltaâ€™aan jedhe:

مَن كَانَ عَدُوًّا لِّلَّهِ وَمَلَٰٓئِكَتِهِۦ وَرُسُلِهِۦ وَجِبۡرِيلَ وَمِيكَىٰلَ
فَإِنَّ ٱللَّهَ عَدُوٌّ لِّلۡكَٰفِرِينَ ٩٨

â€œNamni Rabbiif, malaaykota Isaatiif, Ergamtoota Isaatiif, Jibriili fi Miikaaâ€™ilaf diina taâ€™e, dhugumatti, Rabbiin kaafirotaaf diina.â€• Suuratu Al-Baqarah 2:98

Tafsiira aayah tanaa ilaalchise wanta Baydaawi jedhe keessaa: â€œâ€¦. Malaaykotaa fi Ergamtootatti diina taâ€™uun kufriidha.â€• (Tafsiiru Baydaawi-1/72) Gabaabamutti, jiraachu malaaykota ykn jinni mormuu fi kijibsiisuun ykn malaaykota arrabsuun, gadi xiqqeessuun, itti qoosu fi diina itti taâ€™uun wanta iimaana diigu keessaa tokkoodha. Sababni isaas, kuni aayata Qurâ€™aanaa fi hadiisa sahiih kijibsiisuudha. Waaâ€™ee malaaykota fi jinni ilaalchise wanta Qurâ€™aanaa fi hadiisa sahiih keessatti dhufe hundatti amanuun dirqama. Namni kanatti yoo hin amaniin iimaanni isaa ni diiggamaa jechuudha.

Madda:
â€œ**Nawaaqidul Iimaani al-qawliyah wal amalayah**â€• fuula 211-218 Abdulaziz bin Muhammad

Date Created
June 4, 2020
Author
admin